

7.4.2010

Dnro 2620/4/09

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajujoja

Esitteljä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

**Poliisi saa pitää häiriötä aiheuttanutta säilössä vain niin kauan kuin on todennäköistä, että häiriö toistuu / Polisen får hålla en person som orsakat störning i förvar endast så länge som det är sannolikt att störningen upprepas**

## 1 KANTELU

Kantelija arvostelee 30.7.2009 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa Päijät-Hämeen poliisiviranomaisten menettelyä Kantelijan vapaudenmenetystä koskevassa asiassa. Kantelija katsoo, ettei hänen 10 tuntia kestäneelle vapaudenmenetykselleen ollut laillisia perusteita eikä hänelle annettu sairautensa edellyttämää lääkitystä. Lisäksi kantelussa kerrotaan poliisin aiheuttaneen vahinkoa Kantelijan omaisuudelle.

[...]

## 3 RATKAISU

### 3.1 Tapahtumat

#### 3.1.1 Kantelijan näkemys

Kantelussa kerrottiin, että Kantelijan talon pihapiirissä oli laulettu karaokea Kantelijan luona vieraisilla olleiden naisihmisten toimesta. Karaokelaitteet sijaitsivat pakettiautossa josta oli johdettu johdot pariin kaiuttimeen sekä nukkuma-aitassa oleviin kaiuttimiin. Laitteet eivät olleet mitenkään kovalla, mutta kuuluivat kylläkin lähitaloihin.

Kantelussa kerrottiin edelleen, että poliisipartio oli käynyt paikalla aiemmin illalla ja puhuttanut joitakin naisia, mutta lähtenyt pois, koska Kantelija ei ollut paikalla. Noin kello 23.30 aikaan poliisi oli saapunut uudelleen paikalle ja Kantelijalle oli ilmoitettu, että hänen täytyy lähteä poliisin mukaan. Kun Kantelija oli tiedustellut, miksi hänen täytyisi lähteä poliisin mukaan, poliisimiehet olivat ottaneet Kantelijaa käsivarsista kiinni ja kuljettaneet hänet poliisiautoon. Kantelijan omaiset olivat tarjonneet hänen lääkkeitään mukaan otettavaksi, mutta poliisit eivät sallineet Kantelijan ottaa lääkkeitään. Kantelija oli erikseen huomauttanut poliisilaitoksella tästä lääkityksestään, mutta siihen ei otettu kantaa.

Kantelijaa kiinniottaneet poliisit eivät olleet ilmoittaneet nimiään Kantelijalle eikä Kantelijalle ollut annettu pyynnöstään huolimatta ilmoitusta tapahtuneesta hänen päästessään pois poliisilaitokselta.

Kantelussa katsotaan, että poliisi syyllistyi toiminnallaan aiheettomaan 10 tuntia kestäneeseen vapaudenriistoon, vahingontekoon repimällä johtoja kaiutinlaitteista musiikin hiljentämiseksi sekä Kantelijan terveyden vaarantamiseen estämällä häntä ottaa lääkkeitään mukaan poliisilaitokselle.

Kantelijan asiamies on toimittanut kantelun johdosta laaditun vastineen sekä tapahtumapaikalla olleen C:n laatiman selvityksen tapahtumista. Vastineessa ja sen liitteessä vahvistetaan kantelussa kuvattu tapahtumankulku.

### 3.1.2

#### Poliisin näkemys

Ylikonstaapeli B:n selvityksestä ilmenee poliisipartion saaneen 21.6.2009 kello 00.32 hätäkeskuksesta tehtäväksi mennä [...] sijaitsevaan osoitteeseen, jossa soitettiin kovaäänistä musiikkia. Talon pihassa oli pakettiauto, jossa oli karaokelaitteet ja isot kaiuttimet. Poliisipartion mentyä osoitteeseen paikalla ollut naishenkilö (jota poliisipartio on luullut Kantelijan rouvaksi) oli luvannut lopettaa metelöinnin. Poliisipartio oli saanut samana yönä kello 01:23 hätäkeskuksesta tehtävän mennä uudelleen osoitteeseen, jossa häiritsevä metelöinti jatkui. Tämän lisäksi hätäkeskukseen oli soitettu samasta asiasta myös kello 01:25.

Ylikonstaapeli B:n selvityksestä ilmenee poliisipartion tiedustelleen heidän kanssaan aiemmin asioineelta naishenkilöltä, miksei poliisin aiemman käynnin yhteydessä sovittu juhlien hiljentyminen ollut toteutunut. Poliisille kerrottiin, että tilaisuudessa oli kysymys perinteisistä kesäjuhlista, ja ettei juhlista kantautuva ääni voi häiritä naapureita. B oli tällöin todennut, että juhlat on nyt lopetettava ja poliisi varmistaa läsnäolollaan, että näin tapahtuu.

Tällöin paikalle tuli Kantelija, joka poliisin mukaan oli voimakkaassa humalassa. Kantelija ilmoitti poliisille lähes saman tien, että he ovat pitäneet aina juhannuksena samanlaiset juhlat ja että hän on herra talossaan ja pitää huolen siitä, että juhlat jatkuvat aamuun saakka. B kertoi Kantelijalle, että poliisi aikoo lopettaa häiriön, koska hälytyskeskukseen oli tullut useita tapahtumaa koskevia valitussoittoja. Kantelija oli edelleen eri mieltä poliisin kanssa juhlien jatkumisesta.

B oli tällöin tehnyt päätöksen, että Kantelija otetaan poliisilain nojalla kiinni ja hänet kuljetettiin poliisiautoon käsistä kiinni pitäen. Poliisille ilmoitettiin, ettei Kantelijaa voi viedä poliisilaitokselle, koska hänellä on lääkitys. Poliisi oli tarjoutunut ottamaan Kantelijan lääkkeet mukaansa, jotta hän saisi ne poliisilaitoksella ollessaan, mutta poliisille oli ilmoitettu, että Kantelijan lääkkeet voitaisiin tuoda hänelle aamulla, kun häntä tultaisiin hakemaan poliisilaitokselta. Poliisi käski muita piha-alueella olleita talossa asumattomia ihmisiä poistumaan paikalta ja näin tapahtuikin.

B oli kiertänyt Kantelijan piha-alueen ja hiljentänyt musiikin. B kertoo, ettei hän löytänyt pihamökissä olevasta soittimesta virtakatkaisinta, joten hän irrotti laitteen takana olleet johdot pidikkeistään. Kaiutinjohdot eivät B:n mukaan vaurioituneet hänen irrottaessaan niitä.

Kantelijan vapaudenmenetyks on kirjattu kiinniottamisen ja säilöönottamisen kirjaamista lomakkeeseen alkaneeksi 21.6.2009 klo 02.00 ja päättyneeksi 21.6.2009 klo 09.00. Kiinniottamisen perusteena on mainittu kiinniotto rikoksilta ja häiriöiltä suojaamiseksi (poliisilain 20 §:n 3 momentti) sekä seuraava maininta: *"Isot ja kovaääniset juhlat [...]. Toisella käyntikerralla Kantelija ilmoitti että juhlat jatkuvat aamuun ja hän on herra paikalla. Tuotiin Kantelija tilanteen hiljentämiseksi talteen. Muu väki lupasi hiljetä"*. Sairauksia ja vammoja koskevaan kohtaan on kirjattu *"ollut aivoinfarkti"*.

## 3.2

### Oikeudellinen arviointi ja kannanotto

#### 3.2.1

##### Vapaudenmenetyksen peruste

Poliisilain 20 §:n 1 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkauksistaan tai muusta käyttäytymisestään voidaan päätellä, että hän todennäköisesti syyllistyisi henkeen, terveyteen, vapauteen, kotirauhaan tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen. Lainkohdan 3 momentin mukaan jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa, henkilö voidaan ottaa kiinni. Kiinni otettu voidaan pitää säilössä niin kauan kuin on todennäköistä, että hän syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun rikokseen tai aiheuttaa häiriötä tai vaaraa, kuitenkin enintään 24 tuntia kiinniottamisesta.

Poliisilain 2 §:ssä on säädetty poliisin toiminnan yleisistä periaatteista. Poliisin toimenpiteiden on ensinnäkin oltava perusteltuja suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen sekä tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin. Toisaalta poliisin on ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käsiin pyrittävä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Lainkohdan 2 momentin mukaan Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen.

Saadun selvityksen perusteella katson, että Kantelijan vieraiden käyttäytyminen on ollut sellaista, että poliisilla on ollut oikeus poliisilain 20 §:n mukaisesti puuttua juhlista aiheutuneeseen häiriöön. On ilmeistä, että Kantelijan ja hänen vieraidensa kuuluneiden laulu on häirinnyt heidän naapureidensa yörauhaa, koska eräs naapuri on pyytänyt poliisia puuttumaan asiaan. Tätä käsitystä tukee myös tapahtuma-aika, varhainen aamuyö.

Poliisilain 2 §:n 2 momentissa ilmaistun niin sanotun suhteellisuusperiaatteen mukaan poliisimiesten on mitoitettava toimintansa oikein. Oikeana mittana voidaan yleensä pitää kohtuullisuutta, eli käytettävien keinojen ja tavoitteiden välillä on oltava tietty hyväksyttävä suhde. Suhteellisuusperiaate on otettava huomioon erityisesti puututtaessa ihmisen henkilökohtaiseen vapauteen, joka on hänen keskeisempiä perusoikeuksiaan.

Virkapukuisten poliisimiesten saapuminen yöllä omakotitalon pihalle käsittää jo sellaisenaan melko näkyvän ja tuntuva puuttumisen pihalla oleskelevien elämään. Yleisen kokemuksen mukaan tällaisella asiaan puuttumisella voidaan vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen. Saadun selvityksen perusteella poliisi oli pyrkinyt ensin vaikuttamaan aiheutuneeseen häiriöön antamalla kehotuksen lopettaa kovääninen juhlinta.

Poliisin saatua uuden hälytyksen Kantelijan asunnolle ja tiedusteltua, miksi juhlat annetusta kohotuksesta huolimatta edelleen jatkuivat aiheuttaen häiriötä naapureille, oli Kantelija ilmoittanut poliisille, että hän pitäisi huolen siitä, että juhlat jatkuvat aamuun saakka. Näin ollen on tehtävissä johtopäätös, että Kantelija ei suostunut lopettamaan tai muulla tavoin hiljentämään pihajuhliaan, vaan uhkasi juhlien isäntänä sallia häiriötä aiheuttaneen toiminnan jatkuminen.

Näkemykseni mukaan poliisin noudattama toimintatapa on ollut suhteellisuusperiaatteen mukainen; ilmennyt häiriö on pyritty poistamaan ensisijaisesti lievimmällä kyseeseen tulevalla keinolla, mutta

sen osoittauduttua riittämättömäksi on jouduttu turvautumaan ankarampaan toimenpiteeseen eli Kantelijan kiinniottamiseen häiriön poistamiseksi. Kysymys on kuitenkin tulkinnanvarainen, koska poliisilain 20 § jättää yksittäistapauksessa poliisimiehelle jonkin verran harkinnanvaraa eikä poliisin keinovalintaan vaikuttaneita seikkoja ole jälkikäteen edes mahdollista yksityiskohtaisesti selvittää ja arvioida. Asiassa ei näkemykseni mukaan ole aihetta epäillä, että poliisin toimenpide olisi ylittänyt sen, mitä ilmenneeseen häiriöön puuttuminen edellytti tai että se muutoinkaan olisi toimitettu epäasiallisella tavalla. Käytettävissäni olevan aineiston perusteella ei voidakaan osoittaa, että tässä tapauksessa harkintavalta olisi ylitetty tai sitä olisi käytetty väärin.

### 3.2.2

#### Säilössä pitäminen

Poliisilain 20 §:n 3 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa häiritsijä kiinni ja pitää tämä säilössä, jos häiriöpaikalta poistamisella ei todennäköisesti voitaisi estää häiriön toistumista. Kiinni otettua saa pitää säilössä vain niin kauan kuin on todennäköistä, että häiriö toistuu, kuitenkin enintään 24 tuntia kiinniottamisesta.

Saadun selvityksen mukaan poliisimiehet ottivat Kantelijan kiinni kello 2.05 ja hänet vapautettiin kello 9.43. Säilöön ottamisen perusteena on ollut ”tilanteen hiljentäminen” eli sivullisten yörauhan suojaaminen häiriöiltä. Kantelijaa ei ole otettu kiinni päihtymyksen perusteella.

Kantelija on otettu kiinni ja pidetty säilössä, koska hänen järjestämänsä juhlat ovat selvityksen perusteella häirinneet hänen naapureidensa yörauhaa ja hän kieltäytyi juhlien isäntänä noudattamasta poliisin käskyä lopettaa häiriötä aiheuttava toiminta. Tällä perusteella Kantelijaa olisi voitu pitää säilössä vain niin kauan, kuin on ollut todennäköistä, että häiriö toistuu, eli niin kauan kuin on ollut olemassa ilmeinen vaara, että naapureiden yörauha tulisi häirityksi. Selvityksen perusteella pidän mahdollisena, että Kantelija olisi voitu päästää aamulla aikaisemminkin säilöstä pois, koska naapureiden yörauhan häiritsemisen sallivan toiminnan lisäksi muuta perustetta hänen säilössä pitämislleen ei ole ollut. Säilössä pitäminen poliisilain 20 § 3 momentin perusteella voi käsitykseni mukaan kestää hyvinkin lyhyen ajan.

Katson, ettei asia anna minulle aihetta muihin toimenpiteisiin, kuin että kiinnitän yleisellä tasolla Päijät-Hämeen poliisilaitoksen huomiota siihen, että poliisilain 20 §:n mukainen kiinniottaminen ja säilössä pitäminen saa kestää vain niin kauan kuin on todennäköistä, että häiriö toistuu. Tämä tarkoittaa, että häiriötä aiheuttaneen henkilön säilössä pitoaika voi olla hyvinkin lyhyt.

### 3.2.3

#### Lääkityksen saanti

Poliisilta saatu selvitys on osaksi ristiriidassa sen kanssa, mitä Kantelijan kantelukirjoituksessa on kerrottu lääkityksensä saantimahdollisuuksista vapaudenmenetyksen aikana. Osapuolet ovat esittäneet erilaista selvitystä siitä, tarjottiinko poliisille Kantelijan lääkkeitä mukaan ja kieltäytyikö poliisi ottamasta niitä mukaansa. Asian enemmän selvittämisen riidattomaan lopputulokseen pääsemiseksi en katso asian tässä vaiheessa olevan mahdollista.

### 3.2.4

#### Kaiutinjohtojen irrottaminen poliisin toimesta

Poliisin suorittaman toimenpiteen (kaiutinjohtojen irrottaminen) tarkoituksena ei ole ollut toimittaa Kantelijan kotipiirissä pakkokeinolaissa säädettyä kotietsintää. Näin ollen kotietsintää koskevat muotomääräykset eivät ole tulleet sovellettavaksi asiassa. Poliisilla on poliisilain 17 §:n nojalla oikeus tarvittaessa voimakeinoja käyttäenkin päästä tehtävän suorittamisen vaatimaan paikkaan. Poliisi ei tällaisessa tilanteessa tarvitse kotietsintä lupaa.

Korostan tässä yhteydessä myös, että vahingonkorvauksista päättäminen ei kuulu oikeusasiamiehen toimivaltaan. Mikäli asiassa on vahingonkorvausvaatimuksia, lienee syytä ensiksi ottaa yhteyttä Päijät-Hämeen poliisilaitokseen ja neuvotella asiasta. Mikäli vahingonkorvausasia on riitainen, siitä päättää viime kädessä tuomioistuin.

### 3.2.5

#### Muuta

Kantelijan vastineeseen on liitetty yksityishenkilön antama kirjallinen todistus tukemaan kantelussa esitettyjä väitteitä. Asiakirja on otsikoitu valaheitoiseksi todistukseksi.

Laillisuusvalvonnassa on varsin vakiintuneesti katsottu, ettei ns. sana sanaa vastassa -tilanteessa ole väitteen tueksi riittävää näyttöä, jos väitettä ei tue mikään muu varteen otettava selvitys. Se, mikä tällainen väitettä tukeva näyttö olisi, on pitkälti riippuvainen yksittäisen tapauksen erityispiirteistä eikä mitään yleisluonteista sääntöä asiasta voida antaa.

Totean, ettei yksityishenkilöiden kirjallisille lausumille voida antaa kovin suurta painoa arvioitaessa ristiriitaa kantelun ja saadun selvityksen välillä. Tämä johtuu muun muassa siitä, ettei kantelujen käsittelyssä käytetyssä kirjallisessa menettelyssä yksityishenkilöllä ole laissa säänneltyä totuusvelvollisuutta. Usein on myös mahdotonta varmistua siitä, kuka tällaisen lausuman on todellisuudessa antanut. Lausumien oikeellisuuden varmistamiseksi voidaan toki käyttää muun muassa kanslian tarkastajien suorittamia selvittelyjä.

Arvioitaessa asiaa kokonaisuutena en voi pitää tapahtumien kulkua niin luotettavasti selvitettyinä, että minulla olisi perusteita ryhtyä toimenpiteisiin asiassa.

## 4

### TOIMENPITEET

Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Päijät-Hämeen poliisilaitoksen poliisipäällikölle kohdassa 3.2.2 ilmenevässä tarkoituksessa.

Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni myös poliisihallitukselle.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei anna aiheutta ja sen liitteet palautetaan oheisena.